

POĻU - ZVIEDRU LAIKA TIESĪBAS

16.-18. GS.

1. Laikmeta raksturojums (I)
2. Apgaismības laika dabisko tiesību teorijas
3. Tiesību evolūcijas tendences
4. Laikmeta raksturojums (II)
5. Kurzemes hercogiste
6. Zviedru Vidzeme / Livonija

1. LAIKMETA RAKSTUROJUMS

- Maskavija (loans IV Rjūriks)
- Polijas - Lietuvas valsts (*Jagalonu dinastija, Rzeczpospolita*). Divu jūru lielvalsts /impērija
- Zviedrijas apgaismotā monarhija

2. APGAISMĪBAS LAIKA DABISKO TIESĪBU TEORIJAS

- Valsts suverenitāte (Bodēns)**
- Sabiedriskais līgums (Hobs, Loks)**
- Tautas suverenitāte (Ruso)**
- Tiesiska valsts (Loks)**
- Valsts varas dalīšana (Monteskjē, Kants)**

3. TIESĪBU EVOLŪCIJAS TENDENCES

- Renesanse, humānisms, reformācija, apgaismība
- Iecietība (tolerance) ticības jautājumos
- Pakāpeniski notiek atteikšanās no viduslaiku tiesībām / romiešu civiltiesību recepcija
- Tiek likti pamati mūsdienu tiesu iekārtai
- *Cilvēka un pilsoņa tiesību deklarācija*. Vai cilvēks ir racionāls?
- Cilvēka brīvība

4. LAIKMETA RAKSTUROJUMS II BALTIJA

- Livonijas karš (1558-1583)
- Kurzemes-Zemgales hercogiste (1561-1795)
- Pārdaugavas hercogiste (1561-1629)
- Pastāv kādu laiku Baltu valsts (1561-1569)
- Poļu - zviedru karš (1600-1629)
- Poļu Livonija (Latgale)
- Zviedru Livonija (Vidzeme)

5. KURZEMES HERCOGISTE

○ Valsts tiesību avoti:

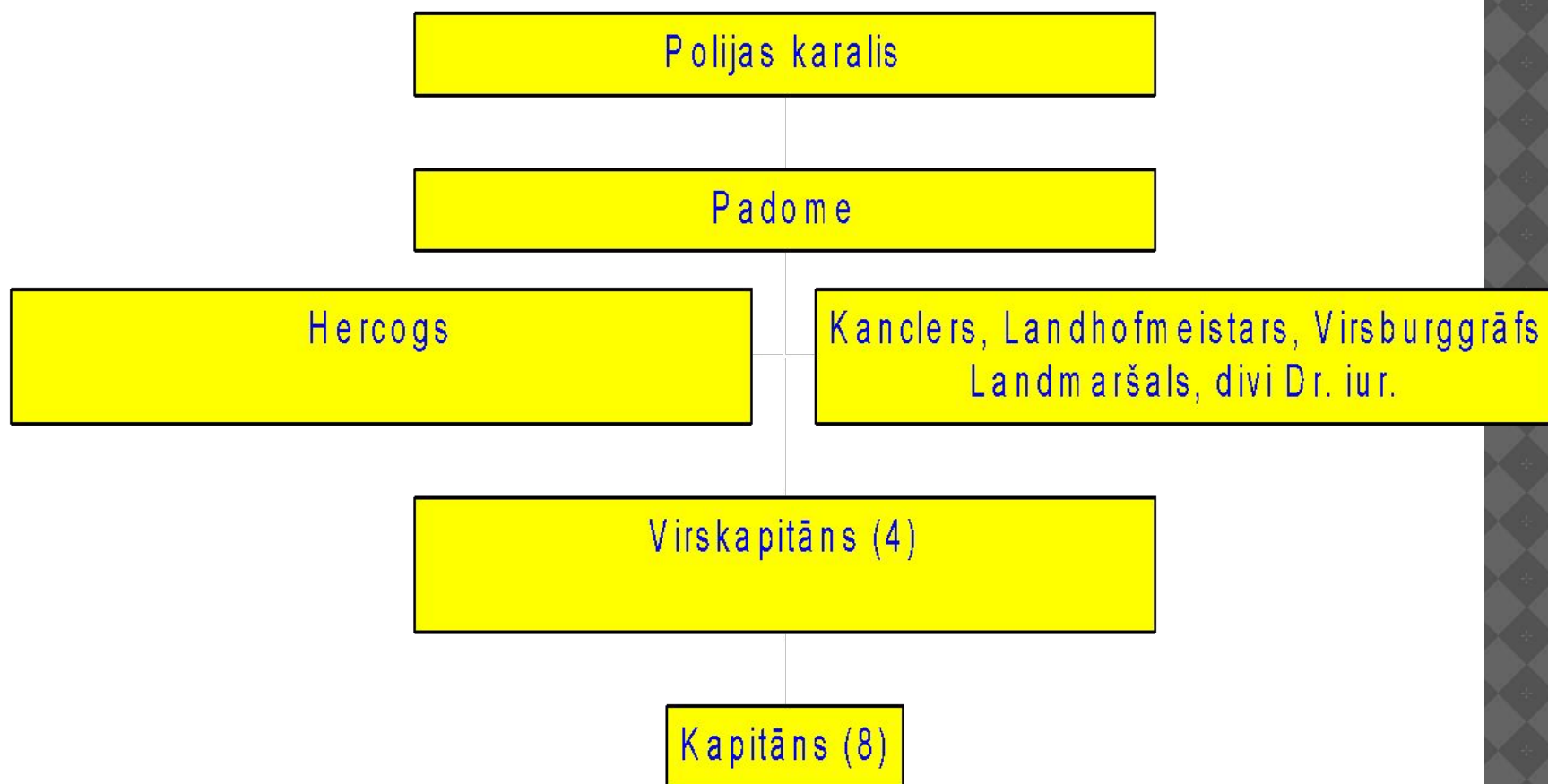
- 1561. Padevības akts / līgums
- 1579. Investitūras diploms
- 1570. Gotharda privilēģija
- 1617. Valdības formula - *Satversme*

○ Citi avoti:

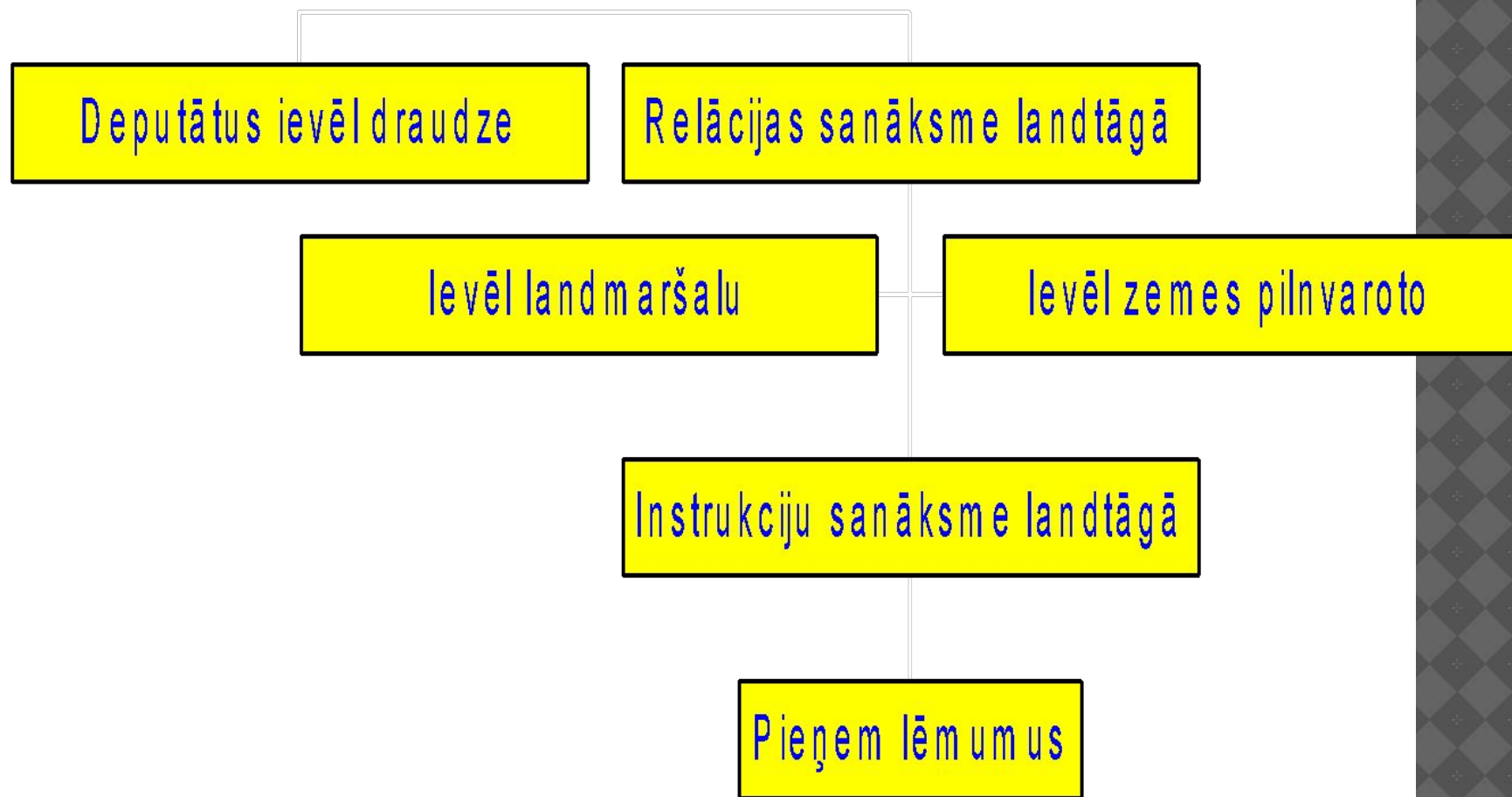
- 1617. Kurzemes statūti (slavenie)
- 1611. Piltenes statūti
- muižu «valsts likumi»

6. PĀRVALDE

Hercogs amatā ieceļ visus ierēdņus no landtāga izvirzītiem kandidātiem

7. LANDTĀGS

8. TIESU IEKĀRTA

Tiesu iekārta nav atdalīta no pārvaldes

Polijas karaļa
Augstākā revīzijas (relācijas tiesa)

Galma tiesa

Trīs kolēģijas:
Civillietu
Krimināllietu
Konsistoriālo lietu

Virskapitāna tiesa

Kapitāna tiesa

9. ZVIEDRU VIDZEME (1629-1721)

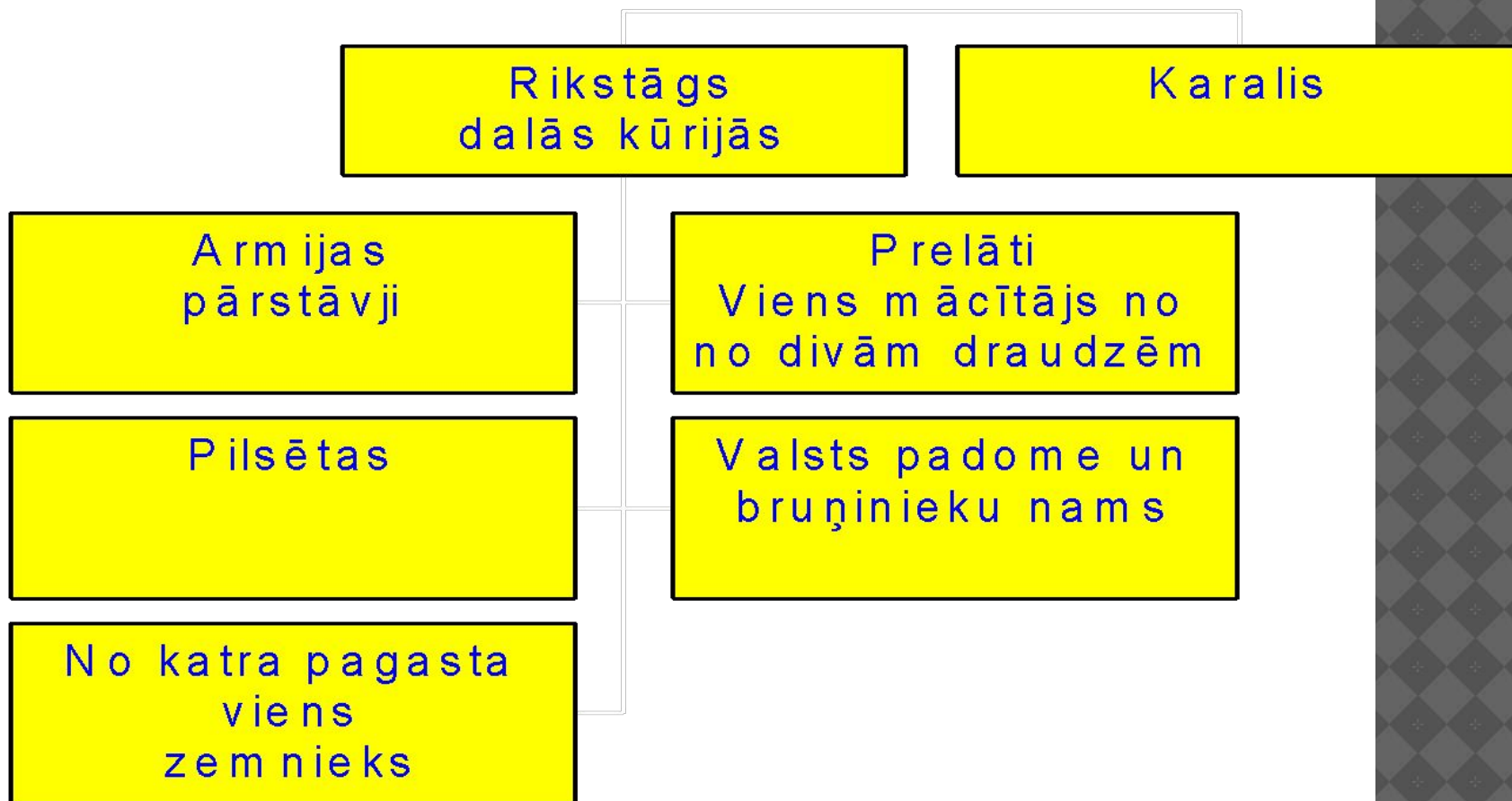
- Pavalstniecības jēdziens iegūst prioritāti pār kārtas piederību
- Administratīvā vara tiek nodalīta no tiesu varas
- Sāka kodificēt pārvaldes tiesības
- Ev. luterāniskai baznīcai tiek izstrādāta administratīvā uzbūve un izstrādāta ticības dogmatiskais pamatojums
- Nodokļu pienākums tiek noteikts atbilstoši zemes ienesīgumam. Liels zemes kadastrs

10. TIESĪBU AVOTI

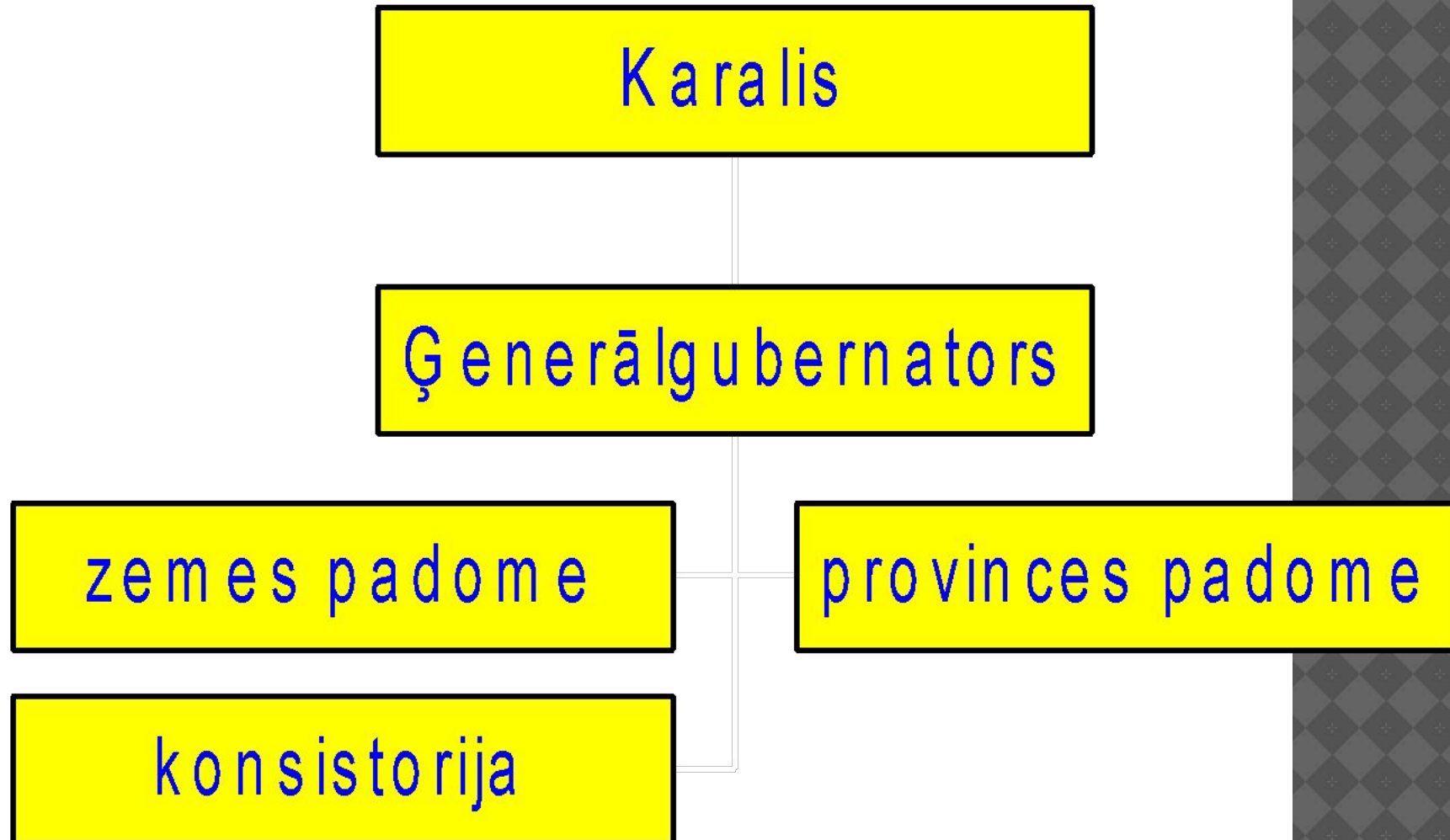
- Konkurence starp vācu un zviedru tiesībām
- Rīga 1673.g. izstrādā jaunus Rīgas statūtus
- Plakāti (stadgas) - valsts likumi (Vekseļu likums, Kara soda likums u.c.)
- Reglamenti
- Ordonances (pavēles)
- Instrukcijas

11. ZVIEDRIJAS VALSTS KONSTITUCIONĀLĀ UZBŪVE

Zviedrija bija kārtu monarhija

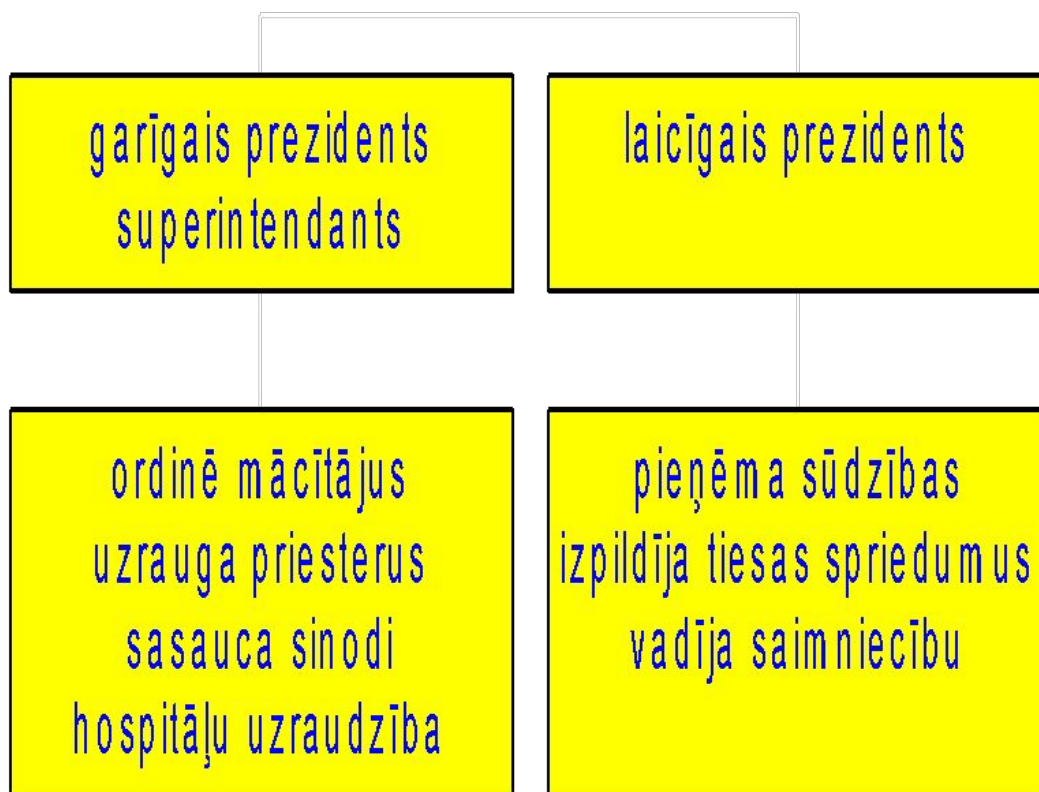

12. LIVONIJAS PROVINCES PĀRVALDES ORGANIZĀCIJA

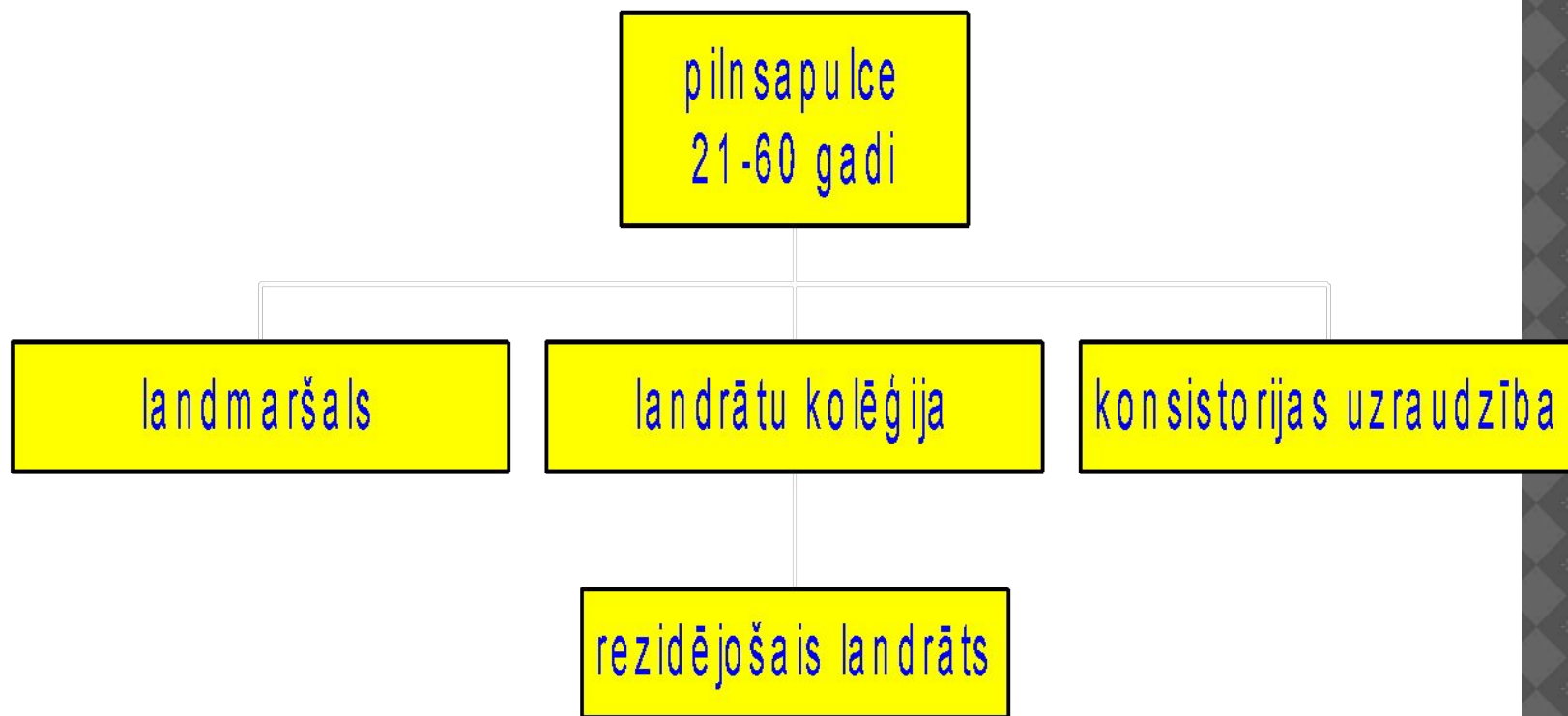
13. KONSISTORIJAS / BAZNĪCAS UZBŪVE

"Zemei vajadzīga nevien justīcija, laba policija un kārtība,
bet arī baznīcas un skolas, kā arī cienījams mācītāja amats"

14. LANDTĀGS (VIETĒJA PĀRVALDE) UN PILSĒTU RĀTES

saukts arī konvents

15. TIESU VARA

○ Principi:

- tiesu vara šķirta no administratīvās varas
- tiek ieviests pavalstniecības jēdziens, kam bija prioritāte pār kārtas piederību
- juristu katrā tiesas sastāvā (puse piesēdētāju bija juristi)
- zemnieki augstākās tiesās varēja iesniegt kolektīvas sūdzības

16. TIESU IEKĀRTA

Hoftiesa
prezidents, viceprezidents
seši juristi
seši muižnieki

Zemes tiesa
(1+2)

Kārtības tiesa
polīcijas funkcijas

17. HOFTIESA KĀ 1. INSTANCES TIESA

○ Civillietas

- ▣ muižnieku valdījumu, robežu, parādu lietas
- ▣ muižnieku mantojumu lietas
- ▣ viegli aizvainojumi
- ▣ fisks

○ Krimināllietas: valsts noziegumi, amatpersonu noziegumi, fisks, divkaujas

18. SPECIĀLĀS TIESAS

- Bāriņtiesas
- Konsistorija
- Rāte
- Apriņķa fogts
- Pils tiesas
- Mājas pārmācība (muižas tiesa)

19. ZEMES TIESĪBAS

- 1604. Norčepingas lēnis
- Muižu redukcija (1681)
- Policijas noteikumi. Darba tiesības
- Zemnieku aizsardzības reglaments (1696)

20. ZEMNIEKU AIZSARDZĪBAS REGLAMENTS

- Atcēla dzimtbūšanu tās verdziskā formā
- Legalizēja pagasta tiesas
- Izstrādāja sūdzību izskatīšanas kārtību:
 - muižniekam (nomniekam) - pēriens
 - domēņu valde - pēriens
 - ģenerālgubernators - pēriens
 - karalis